

Eindverslag tentoonstelling Een Kamer Voor Jezelf

Inleiding

Op 10 oktober 2024 opende in het Van Eesteren Museum de tentoonstellingsinstallatie *Een kamer voor jezelf*. Deze reizende tentoonstelling onderzoekt vrouwenhuisvesting in Amsterdam. Uitgangspunt daarbij is de beroemde zin van Virginia Woolf uit haar essay *A Room of One's Own* uit 1929: 'A woman needs money and a room of her own if she is to write fiction'. Een 'kamer voor jezelf' is lang niet altijd vanzelfsprekend geweest voor vrouwen, en nog steeds is het niet de norm voor vrouwen om alleen te wonen.

Toch wordt er in Amsterdam en in de rest van Nederland al eeuwenlang gebouwd voor alleenwonende vrouwen. Van het veertiende-eeuwse Begijnhof in het centrum tot de Klokkenhof op het Surinameplein uit 1962, van de hofjes in de Jordaan tot het Louise Wenthuis op het Prins Bernhardplein, eigenlijk staat de stad vol met 'kamers voor jezelf'. De verschillende gebouwen vertellen veel over hoe er werd gekeken naar de vrouw, de stad en de relatie tussen die twee. Vormde de stad een bedreiging voor de vrouw alleen, of was de stad juist een oase van mogelijkheden? Die blik veranderde in de loop van de tijd, en de gebouwen voor alleenwonende vrouwen zijn stille getuigen van een steeds geëmancipeerdere blik op de vrouw en de stad.

Een kamer voor jezelf zet de Amsterdamse gebouwen voor vrouwen naast elkaar, als een lange lijn door de stad en door de tijd. Door middel van archiefonderzoek en interviews met huidige bewoonsters is deze geschiedenis in beeld gebracht. De bezoeker loopt eerst langs de buitenkant van de tentoonstelling, een kubus, waar foto's, teksten over de architectuur en facsimile's van archiefstukken te zien zijn. Aan de binnenkant van de kubus kan geluisterd worden naar interviews met bewoonsters. *Een kamer voor jezelf* zal in het voorjaar van 2025 ook nog te zien zijn in Museum Het Schip.

Proces

Na een periode van vooronderzoek en het ontwikkelen van ons tentoonstellingsplan in 2023 besloten we in 2024 projectsubsidies aan te vragen om deze tentoonstelling te kunnen verwezenlijken. Na een aantal maanden bleken we genoeg steun te hebben van de fondsen. Het Stimuleringsfonds, Het Cultuurfonds Noord-Holland, het NOT-fonds, Stichting Voor Vrouwen Door Vrouwen, de Gravin van Bylandtstichting en Stichting Huibert van Saane steunden ons plan.

Vervolgens hebben we verschillende mensen aan ons team toegevoegd: Isa van Bussel voor het grafisch ontwerp, Coen van Bergeijk voor het ruimtelijk ontwerp en Lika Kortmann voor de bouw van de tentoonstelling. Met dit creatieve team gingen wij (Laura Lubbers en Fabiola Eekhout) aan de slag. Het lastigste aan het verwezenlijken van onze 'kubus' was, dat hij demonteerbaar moest zijn en in verschillende musea op- en afgebouwd moest kunnen worden. Dit is door de enorme inzet van ons team gelukt.

Ook gingen we via allerlei kanalen op zoek naar vrouwen die nu in de door ons onderzochte gebouwen wonen. We vonden er veel, en gingen bij hen op bezoek, gewapend met een opname-apparaat. We praatten met hen over alleenwonen, architectuur, vrijheid, feminisme en de transformerende kracht van woningbouw. De gesprekken met vier van deze vrouwen zijn gemonteerd tot fragmenten van ongeveer drie minuten en binnen in de kubus te beluisteren. Bovendien stuurden we twee fotografen op pad, die de gebouwen waar de vrouwen wonen én de vrouwen zelf portretteerden. Die foto's zijn ook aan de binnenkant van de kubus te bekijken.

Eindresultaat

Het eindresultaat is een compacte tentoonstelling waar veel te bekijken, lezen en luisteren is. De buitenkant van de kubus vertelt het verhaal van het Begijnhof tot aan het Louise Wenthuis uit 1963, de laatste Amsterdamse vrouwenflat. Wie woonden er? Wie ontwierpen de gebouwen, en wie financierde ze? Welke ideeën over de vrouw en de stad kunnen we hieruit afleiden? Die vragen worden beantwoord aan de buitenkant van de kubus. Ook hebben we veel echte archiefstukken één-op-één gekopieerd. Die archiefstukken vertellen allemaal een verhaal over de gebouwen en kunnen bekeken worden door luikjes te openen. De laatste wand van de kubus bevat verschillende vrouwelijke 'sleutelfiguren' die een belangrijke rol hebben gespeeld in de verwezenlijking van de vrouwenhuisvesting.

Vervolgens kan de bezoeker door de deuropening de kubus betreden, waar vier fotoportretten van de bewoonsters van de gebouwen te zien zijn. Met koptelefoons zijn hun verhalen te beluisteren. Op deze manier wordt zowel de 'binnenkant' als de buitenkant van de gebouwen belicht.

Randprogramma

In het Van Eesterenmuseum wordt er een 'curator's middag' georganiseerd waarop we een lezing geven over ons onderzoek en de resultaten daarvan. We zullen ook in gesprek gaan met het publiek over wonen en welk effect wonen heeft op het leven van een (vrouwelijke) stadsbewoner. Op deze manier wordt het een interactieve middag, zoals we al eerder hebben gedaan met onze workshops. Ook in Museum het Schip zullen we randprogrammering verzorgen in de vorm van een lezing en een wandeling of een fietstocht langs de gebouwen voor vrouwen.

De interactieve website bleek moeilijk van de grond te krijgen, omdat er veel geïnvesteerd zou moeten worden in het programmeren van een kaart waar mensen zelf dingen aan toe kunnen voegen. In plaats daarvan hebben we besloten om na afloop van de tentoonstelling de audiofragmenten en foto's van de geïnterviewden op onze eigen website te plaatsen. Zij gaan hiermee akkoord. Op deze manier kunnen we het verhaal van de bewoonsters toegankelijk houden. Ook enkele archiefstukken en de bijbehorende verhalen zullen op de website te zien blijven. Onze website zullen we op onze sociale media blijven promoten, zodat de tentoonstelling een digitale 'tweelingzus' krijgt als hij niet meer in musea te zien is.

Toekomst

Momenteel is de tentoonstelling te zien in het Van Eesterenmuseum. Daar mogen we tot eind januari blijven. Helaas bleek Arcam geen ruimte in de programmering meer te hebben, maar we zijn nog in gesprek met verschillende andere locaties om onze tentoonstelling zoveel mogelijk te laten zien. In ieder geval staat de tentoonstelling vanaf mei 2025 ook gepland bij Museum het Schip. Omdat de kubus demonteerbaar is en we een goedkope opslagplek hebben, kan de tentoonstelling ook nog ná Museum Het Schip verder reizen. We zijn momenteel bezig met het leggen van contacten hiervoor, maar we denken bijvoorbeeld aan buurthuizen, bibliotheken, scholen of universiteiten.

Het hele team op de opening